

1.01

UDK: 355.1-057.36-057.75(497.4)"19/20"

Prejeto: 5. 6. 2014

Vladimir Prebilič,* Jelena Juvan **

Vloga in pomen veteranskih organizacij v sodobnih družbah

IZVLEČEK

Z oddaljevanjem in poglobljanjem zgodovinskega spomina na vojne napore družbe se vse bolj aktualizira vprašanje vloge in pomena veteranskih organizacij. Vse bolj stopajo v ospredje teme, ki jih povezujemo z zagotavljanjem zakonsko določenih bonitet veterankam in veteranom, kar sicer opredeljujemo s pojmom funkcionalnega imperativa veteranskih organizacij. Ob tem pa pousem v ozadje stopajo in so praviloma spregledane možnosti vsebinske vključitve posameznikov ali veteranskih organizacij kot celote v delovanje civilno-družbenih skupnosti in v sistem vzgoje in izobraževanja. Prav to je mogoče opredeliti z vlogo socialnega imperativa, ki dolgoročno pogojuje prvega. Oddaljevanje veteranskih organizacij od sodobnega delovanja družb pomeni potencialno izgubo pomembnih izkušenj, znanj in vedenja, pomembnih za uspešnejši razvoj in nemara preprečitev ponovitve nekaterih napačnih odločitev iz polpretekle zgodovine naroda.

Ključne besede: Slovenija, vojna za Slovenijo 1991, veterani, veteranske organizacije,

ABSTRACT

THE ROLE AND IMPORTANCE OF VETERAN ORGANISATIONS IN MODERN SOCIETIES

As the historical memory of the war efforts of the society is getting increasingly remote and profound, the question of the role and importance of veteran organisations is becoming more and more topical. The issues associated with the veteran bonuses, provided for by the law, which we otherwise define with the concept of the functional imperative of veteran organisations, are coming to the forefront. At the same time the possibilities for the substantive integration of the individuals or veteran organisations as a whole into the functioning of the civil and social communities as well as the system of education and schooling are becoming less evident and are, as a rule, overlooked. This can be defined with the role of the social imperative, which defines the former in the long term. The fact that veteran organisations move away from the modern functioning of the societies

* dr., izredni profesor, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani, Katedra za obramboslovje, Kardeljeva ploščad 5, SI-1000 Ljubljana; vladimir.prebilic@fdv.uni-lj.si

** dr., docentka, Fakulteta za družbene vede Univerze v Ljubljani, Katedra za obramboslovje, Kardeljeva ploščad 5, SI-1000 Ljubljana; jelena.juvan@fdv.uni-lj.si

means that the potentially significant experience, knowledge and understanding, vital for a more successful development and perhaps prevention of the repetition of certain mistakes from the recent history of the nations, may be lost.

Keywords: Slovenia, war for Slovenia 1991, veterans, veteran organisations

Uvod

Vojne, v katerih so države sodelovale, predstavljajo za vsako izmed njih zelo pomemben del nacionalne zgodovine. V primeru, da gre za vojne, skozi katere so si države priborile nacionalno neodvisnost, pa so le-te še toliko bolj pomembne. Vsaka država na različne načine poskuša poskrbeti za posameznike, ki so bodisi državi priborili neodvisnost z orožjem ali pa so sodelovali v različnih oboroženih spopadih. Tem posameznikom države praviloma podeljujejo statuse vojnih veteranov ter na osnovi teh statusov priznavajo različne pravice in ugodnosti.

Nacionalna identiteta predstavlja osnovo za vojaško identiteto. Vojaki in častniki se morajo po Južniču¹ popolnoma identificirati z državo, katero naj bi poklicno branili in skrbeli za njene interese. To pomeni, da je vojaška služba najbolj izrazita državna služba in na njeno identiteto ključno vpliva nacionalna identiteta. Hkrati pa velja opozoriti še nekaj: element določevanja nacionalne identitete je identifikacija s prostorom, ki jo moremo razumeti kot teritorialno identiteto. V navezavi z vojsko je to bistveno, saj je temeljna naloga slehernih oboroženih sil obramba teritorija poselitve nekega naroda, kar je v bistvu domovina. Še več, teritorialna identiteta je osnova za določitev t. i. nacionalnega karakterja, ki je lasten določeni družbeni skupnosti na določenem ozemlju. Sicer je nujno te vplive razumeti kot sestavni del fizično-geografskih dejavnikov, ki ne smejo biti podvrženi meri prevrednotenja njihovega pomena oziroma geografskemu determinizmu². Kljub temu pa se s tem dejstvom tudi jasno vzpostavi most med nacionalno identiteto, torej identiteto nacije (lahko tudi naroda), in vojaškim sistemom, ter se preslika na polje civilno-vojaških odnosov. Ugotovimo lahko, da je vojaška identiteta, ne glede na lastno specifičnost, neločljivi del nacionalne identitete, ter da med njima obstoji prenos dejavnikov vpliva, ki gradijo tako eno kot drugo. Vojska konec koncev ni otok v družbi, temveč del slednje, del naroda in definitivno del nacije. Tako tudi veteranske organizacije, ki obstajajo v družbi, in ki so lahko razumljene kot pomemben predstavnik vojaške organizacije, obstajajo kot del družbe, del naroda in nacije.

S priznavanjem veteranskih organizacij in primernim odnosom do veteranov in

¹ Stane Južnič: *Identiteta*. Ljubljana 1993 (dalje Južnič, *Identiteta*), str. 306.

² Odnose med družbo in naravo je mogoče obravnavati tudi z vidika vpliva narave na človeka. Ta vidik prevladuje še danes v marsikateri družbeni geografiji. Takšno enostransko pojmovanje odnosov med družbo in naravo je mnoge zapeljalo, da so precenjevali vpliv narave na družbo in s tem zašli v tako imenovani geografski determinizem. – Igor Vrišer: *Uvod v geografijo*. Ljubljana 1992, str. 19–20.

njihovih problemov se država oddolži tem posameznikom, da so se nekoč v preteklosti borili za to državo. Odnos do veteranov pa je dober pokazatelj odnosa do nacionalne zgodovine.

Garb³ ugotavlja, da je pri reševanju problemov in statusa vojnih veteranov treba napraviti prehod med »vojno vojaka in vojno naroda« oz. med »vojakovo zgodbo in zgodbo naroda«⁴. »Vojakova zgodba« oz. rehabilitacija vojnega veterana kot polnopravnega in zadovoljnega člana družbe poteka v razmerah splošne obnove in je tako zaznamovana ali omejena z ostalimi obnovitvenimi prizadevanji (npr. rivalstvo na trgu delovne sile), hkrati pa je vpeta v splošna prizadevanja in se rešuje v okviru mednarodnih, nacionalnih in lokalnih politik. Na nacionalni ravni se oblikujejo programi demobilizacije in reintegracije, sprejema se tudi pravna podlaga za pomoč tem skupinam. Obstajajo mnjenja, da je demobilizacija borcev izključno logistični problem, njihova reintegracija pa le splošen razvojni problem. Nekdanjim borcem naj zato ne bi bilo treba posvečati posebne pozornosti oz. naj ne bi bili posebna ciljna skupina, ki se ji nudi pomoč. Garb⁵ pri tem poudari, da veterani sploh niso edina skupina, ki se mora reintegrirati v družbo. Vračajoči begunci in razseljene osebe običajno celo presežejo skupno veteranov. Izpostavljanje kategorije vojnih veteranov v postkonfliktni družbi kot posebne ciljne skupine in ločeno reševanje njihovih težav lahko pripelje do občutka zapostavljenosti pri drugih skupinah, ki prav tako trpijo zaradi posledic vojne. Kljub temu pa Garb⁶ ugotavlja, da so argumenti za pomoč vojnim veteranom kot posebnim skupinam, ki so potrebne pomoči, prevladali. Tako je mogoče identificirati nekaj argumentov za to, da je vojnim veteranom po koncu oboroženega spopada treba posvetiti primerno pozornost⁷:

1. Humanitarni razlogi – veterani imajo lahko vrsto socialnih in ekonomskih težav (pogosto so to osebe brez zaposlitve in daleč od doma; treba je poskrbeti za zagotovitev osnovnih potreb, za njihovo nastanitev).
2. Zaradi žrtvovanja za domovino oz. kot kompenzacija za izgubljeno izobrazbo in drugo ob prisilni vključitvi v oborožene sile.
3. Nekdanji borci lahko znatno prispevajo k splošnemu razvoju skupnosti in celotne družbe.
4. Neposvečanje nekdanjim borcem lahko ogrozi mirovni in razvojni proces. Vojni veterani se lahko začnejo ukvarjati s kriminalom ali pa se pridružijo političnim opcijam, ki za reševanje svojih problemov zagovarjajo uporabo nasilnejših sredstev.

³ Maja Garb: Demobilizacija in reintegracija vojaškega osebja v razmerah sodobne družbene tranzicije: doktorska dizertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2002 (dalje Garb, Demobilizacija in reintegracija vojaškega osebja).

⁴ Model in Haggerty v: Prav tam, str. 137.

⁵ Prav tam, str. 138.

⁶ Prav tam.

⁷ Kingma in Ball v: Prav tam, str. 138.

Odnos med veterani in državo je mogoče opazovati iz dveh zornih kotov. Vsekakor lahko na vojne veterane in dejstvo, da obstajajo v neki družbi, gledamo z vidika države, da na takšen način država poskrbi in tudi izkaže hvaležnost posameznikom, ki so za njeno samostojnost in suverenost, ali pa za neki drugi pomembni nacionalni cilj bili pripravljeni žrtvovati lastna življenja. Tudi iz odnosa države in njenih institucij do samih veteranov je mogoče »prebrati« odnos do pomembnih delov nacionalne zgodovine. Ničkolikokrat se je v zgodovini dogajalo, da je oblast s favoriziranjem določene veteranske organizacije poskušala spremeniti tok zgodovine oz. njeno razumevanje.

Po drugi strani pa veterani, ki se praviloma združujejo v veteranske organizacije, predstavljajo pomemben del nacionalnega zgodovinskega spomina kot enega izmed temeljnih ustvarjalcev nacionalne identitete. Oni so nosilci tega zgodovinskega spomina, žive priče ključnih nacionalno-zgodovinskih dogodkov.

Veterani

Pri opredeljevanju, kdo sploh je veteran, je mogoče ugotoviti, da obstaja več različnih definicij tega pojma. Prav tako je mogoče najti več pomenov. S pojmom »veteran« ne označujemo nujno samo nekdanjih vojaških oseb. Tako npr. Slovar slovenskega knjižnega jezika določa, da veteran lahko pomeni tudi »starejšega in izkušenega delavca na določenem področju«⁸. Nedvomno pa je to odvisno tudi od zakonske ureditve in pravic, ki pripadajo veteranom v posameznih državah, pa vendar je mogoče najti skupna poimenovanja.

Tako Slovar slovenskega knjižnega jezika navaja dva pomena besede veteran. Veterani so na splošno ljudje, ki so služili v oboroženih silah med spopadi, čeprav ima uporaba tega termina v različnem času in pri različnih narodih drugačen pomen. V ZDA npr. termin označuje nekoga, ki je služil v oboroženih silah, medtem ko je pri drugih narodih ta termin v bistvu rezerviran za nekoga, ki se je dejansko boril. Tak primer poimenovanja obstaja npr. v Veliki Britaniji; in sicer »ex-service« je ime za nekoga, ki je služil v oboroženih silah, medtem ko se beseda »veteran«, uporablja za tistega, ki se je resnično boril.

*International Military and Defense Encyclopedia*¹² pojasnjuje pojem veteran glede na to, ali se uporablja v mirnodobnem ali vojnem času. V vojnem času je veteran nekdo, ki ima izkušnje z bojevanjem, v času miru pa se ta termin pogosto uporablja

⁸ Dostopno na: Slovar slovenskega knjižnega jezika, <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.

⁹ Dostopno na: Prav tam, http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=veteran&chs=1.

¹⁰ Prav tam.

¹¹ *International Encyclopedia of Military History*, II. New York, Oxford 2006.

¹² *International Military and Defence Encyclopedia*, VI. Washington, New York 1993.

za tiste, ki so se bojevali v vojnem času (vojni). V vojaškem smislu termin pogosto opisuje osebe, ki so služile določen čas v oboroženih silah, so bile upokojene iz aktivnega služenja in dobivajo primerno nadomestilo za zvesto služenje domovini.

Zelo pogosta je raba pojmov veteran in borec kot sinonim. Tudi Vojna enciklopedija¹³ definira veterana s pojmom borec, in sicer piše, da je veteran naziv za odslužene vojake, stare borce in zaslužne ljudi, ki so dalj časa opravljali razne družbene funkcije. V Sloveniji se s pojmom borec imenujejo veterani II. svetovne vojne. Kot ugotavlja Rogač¹⁴ (2007), je ta termin tudi v slovenski zakonodaji vezan eksplicitno na ljudi, ki so se borili v I. in II. svetovni vojni.

Združevanje veteranov

»Legalna možnost združevanja in pravna urejenost vprašanj vojnih veteranov sta pomembna indikatorja družbenega priznavanja in možnosti reševanja problemov te družbene skupine.«¹⁵ Organiziranje vojnih veteranov v različne organizacije je popolnoma normalna oblika združevanja vojnih veteranov. V družbah, kjer je veteranska populacija množična, ustanovijo tudi posebne institucije, ki skrbijo za vojne veterane. Lahko so to uradi, uprave ali pa celo ministrstva (npr. Ministrstvo za veterane v ZDA), poleg teh pa še razni centri (npr. Centri za pomoč veteranom v ZDA), običajna pa so tudi društva oziroma različne zveze vojnih veteranov¹⁶. Med različnimi veteranskimi organizacijami, tako v Sloveniji kot v svetu, je mogoče ugotoviti, da med njimi obstajajo razlike, mogoče pa je identificirati tudi nekaj skupnih točk in nalog. Na osnovi analize programov različnih veteranskih organizacij je mogoče identificirati naslednje skupne točke in naloge:

- zastopanje veteranov pri pridobitvi, ohranitvi in izboljšanju socialnega statusa;
- pomoč pri vseh oblikah zdravljenja, izboljšanju psiho-socialnega statusa ter oblikovanju skupnih stališč;
- druženje, medsebojna pomoč in vsestranska družbeni reintegraciji;
- ohranjanje zgodovinskega spomina ter vrednot tako v sistemu kot v družbi.

Pri tem pa je treba opozoriti, da med njimi obstajajo tudi precejšnje razlike v razpoložljivih (finančnih in materialnih) sredstvih, ki omogočajo njihovo delo.

V Sloveniji deluje več organizacij, ki povezujejo vojne veterane, vojne invalide, borce in udeležence NOB Slovenije 1941–45, branilce samostojnosti, neodvisnosti

¹³ Vojna enciklopedija, 10. knjiga. Beograd 1985.

¹⁴ Lara Rogač: Družbeni položaj vojnih veteranov: diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, 2007.

¹⁵ Garb, Demobilizacija in reintegracija vojaškega osebja, str. 229.

¹⁶ Obstaja tudi svetovna zveza vojnih veteranov, ustanovljena 23. novembra 1950 v Parizu, v katero so včlanjena nacionalna društva – World Veterans Federation. Je mednarodna nevladna organizacija, v katero je vključenih 170 veteranskih združenj iz 84 držav. V njej je več kot 27 milijonov posameznikov, ki so sodelovali v bojih, zavzemajo pa se za mir in varnost, razorožitev, preprečevanje in mirno reševanje sporov. Člani združenja so tudi vojaki, ki so sodelovali v mirovnih misijah. (World Veterans Federation)

in suverenosti Republike Slovenije, strokovnjake z obrambnega področja, domoljube in rodoljube. To so naslednje veteranske organizacije, ki so združene v Konfederacijo veteranskih združenj (KoDVOS): Zveza društev in klubov MORiS, Zveza društev generala Maistra, Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske, Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveza društev vojnih invalidov Slovenije, Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Zveza slovenskih častnikov, Zveza policijskih veteranskih društev Sever¹⁷.

Te organizacije predstavljajo organizirani del civilne družbe, so nevladna združenja občanov, registrirane so po zakonu o društvih in delujejo v javnem interesu. Na pobudo Društva MORiS Kočevska Reka so se zgoraj naštete organizacije dogovorile o sodelovanju in o usklajevanju svoje dejavnosti ter uresničevanju ciljev, ki so skupnega pomena. Ti cilji so opredeljeni v 2. točki Dogovora o sodelovanju domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije, ki so ga predstavniki organizacij podpisali 16. septembra 2008 Uradu predsednika republike in v navzočnosti predsednika republike ter predstavnikov državnih organov. Med glavnimi cilji in nalogami so v dogovoru o sodelovanju opredeljeni zlasti »ohranjanje in uveljavljanje domoljubja in domoljubnih vrednot, ohranjanje in negovanje spomina na prelomne trenutke v boju za slovenski narod in domovino, ohranjanje vrednot, ustvarjenih v bojih za osamosvojitve Slovenije skozi zgodovino, prizadevanje za mir v svetu in prizadevanje za uveljavljanje splošne deklaracije o človekovih pravicah«¹⁸.

Začetek delovanja KoDVOS v letu 2008 ne pomeni, da sodelovanja in organiziranega skupnega delovanja veteranskih organizacij pred tem ni bilo. Prav nasprotno. Posamezne organizacije so že prej bolj ali manj intenzivno sodelovale na različnih področjih: na področju socialno-humanitarne dejavnosti, vzdrževanja in graditve spomenikov, ohranjanja zgodovinskih vrednot, spominskih prireditvev, partnerstva pri izgradnji spomenika braniteljem slovenske zemlje na Velikem Cerju, skupne prireditve ob obletnicah pomembnih zgodovinskih dogodkov, in drugo¹⁹.

Pravna osnova

Pravna osnova, ki v Sloveniji določa položaj veteranov, je Zakon o vojnih veteranih iz leta 2006. 1. člen omenjenega zakona določa, da je vojni veterani:

»...oseba, ki je v vojni ali vojaški agresiji na Republiko Slovenijo opravljala za obrambo Republike Slovenije vojaško dolžnost ali katero od drugih dolžnosti na področju obrambe in zaščite, oseba, ki je poklicno opravljala določene naloge s področja obrambe in zaščite oziroma s področja upravnih notranjih zadev, oseba, ki je v policijskih enotah opravljala naloge s področja varnosti Republike Slovenije, oseba,

¹⁷ Dostopno na: Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorska, http://www.tigr-drustvo.si/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=1.

¹⁸ Dogovor o sodelovanju domoljubnih in veteranskih organizacij, dostopno na: http://www.zd-vis.si/uploads/dogovor%20o%20sodelovanju%20domoljubnih%20in%20veteranskih%20organizacij%20Slovenije,%2016_9_2008.pdf.

¹⁹ Tigr Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorska.

ki je sodelovala v pogajanjih s predstavniki takratne Jugoslovanske ljudske armade, oseba, ki je v zbirnem centru za vojne ujetnike opravljala naloge, povezane z vojnimi ujetniki, oseba, ki je kot vodstveni delavec ali delavka carinske službe izvajala naloge po navodilih republiške koordinacijske skupine, in oseba, ki je bila na podlagi odločitve pristojnega organa ali poveljstva v skladu s predpisi neposredno vključena v oborožen odpor.«²⁰.

Pravico do varstva po Zakonu o vojnih veteranih ima vojni veteran, ki dopolni 55 let starosti, ali je pri njem nastala trajna popolna izguba delovne zmožnosti, ne glede na te pogoje pa lahko uveljavi pravico do priznanja pokojninske dobe²¹.

Zakon o vojnih veteranih je doživel številne spremembe, predvsem se je širil seznam oseb, ki jim pripada status vojnega veterana, oz. spreminjali so se kriteriji za dodelitev statusa vojnim veteranom. Prvotni zakon je bil sprejet leta 1995 in je bil do leta 2006 trikrat dopolnjen²². Zadnja sprememba in dopolnitev (iz aprila leta 2006) je tako temeljito razširila priznavanje tega statusa tudi na t. i. civilni del obrambe. Gre za tiste državljane Republike Slovenije, ki so aktivno sodelovali v pripravah in izvajanju obrambnih nalog v času agresije na Republiko Slovenijo, niso pa bili neposredno udeleženi v oboroženih aktivnostih kot pripadniki nosilnih obrambnih sil (pripadniki TO RS, policisti, operativni delavci kriminalistične in obveščevalne službe, oboroženi pripadniki narodne zaščite, pripadniki enot za zveze). Slednji so si status vojnega veterana zagotovili že leta 1995, ko je bil prvič sprejet Zakon o vojnih veteranih.

Tako je nastal precej obsežen seznam upravičencev²³. Pri spreminjanju in dopol-

²⁰ Uradni list Republike Slovenije (UI RS), št. 59/ 2006; Zakon o vojnih veteranih (uradno prečiščeno besedilo), (dalje Zakon o vojnih veteranih).

²¹ Dostopno na: Pravice vojnih veteranov, <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/dogodkiPrebivalci.euprava?zdid=785&sid=872>.

²² UI RS, št. 63/95, 6. 11. 1995, Zakon o vojnih veteranih; UI RS, št. 108/99, 27. 12. 1999, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vojnih veteranih; UI RS, št. 76/03, 4. 8. 2003, Zakon o spremembah Zakona o vojnih veteranih; UI RS, št. 38/06, 11. 4. 2006, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o vojnih veteranih.

²³ Vojni veteran je:

- oseba, ki je sodelovala v bojih za obrambo slovenske severne meje v letih 1918 in 1919 in slovenski vojni dobrovoljec iz vojn 1912–1918;
- državljan Republike Slovenije, ki je bil kot pripadnik bivše jugoslovanske vojske v vojni od 6. 4. do 17. 4. 1941 odpeljan v ujetništvo;
- borec in drugi udeleženec narodnoosvobodilne vojne Slovenije;
- državljan Republike Slovenije, ki mu je čas udeležbe v NOV v drugih delih nekdanje Jugoslavije, ali čas, prebit v oboroženih formacijah antifašističnega gibanja ali v oboroženem antifašističnem boju v drugih deželah in v zavezniških vojskah do 15. 5. 1945, po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju všteti v pokojninsko dobo v dvojnem trajanju;
- pripadnik Teritorialne obrambe Republike Slovenije, policist, operativni delavec kriminalistične in obveščevalno varnostne službe, oboroženi pripadnik narodne zaščite ter pripadnik enot za zveze Republike in občin, ki je v vojaški agresiji na Republiko Slovenijo v času od 26. 6. do 18. 7. 1991 opravljal dolžnosti pri obrambi Republike Slovenije. Vojni veteran je tudi oseba, ki je v vojaški agresiji na Republiko Slovenijo v času od 26. 6. do 18. 7. 1991 opravljala naloge ali dolžnosti pri obrambi Republike Slovenije kot:
- delavec upravnega organa, pristojnega za obrambne zadeve, ki je bil razporejen po vojni organizaciji in sistemizaciji upravnih organov, pristojnih za obrambne zadeve, in je opravljal

upravne in strokovne naloge s področja obrambe in zaščite, če je bil dejansko prisoten na delu in je opravljal naloge v povečanem obsegu;

- delavec, odgovoren za obrambne priprave v katerem od republiških upravnih organov, ki je bil razporejen po vojni organizaciji in sistemizaciji in je po odločitvi republiške koordinacijske skupine usklajeval obrambne aktivnosti iz pristojnosti tega organa v skladu s smernicami Predsedstva Republike Slovenije o ukrepih za pripravljenost;
- oseba, ki je sodelovala v pogajanjih s predstavniki takratne JLA kot član državne, pokrajinske ali območne komisije za pogajanja s komisijami Zveznega sekretariata za ljudsko obrambo, korpusov in garnizij JLA, ter oseba, ki je neposredno prispevala k uspešnosti pogajanj o umiku JLA iz Republike Slovenije, za kar je prejela spominski znak "Pogajanja 1991";
- delavec upravnega organa, pristojnega za upravne notranje zadeve, ki je bil odgovoren za obrambne priprave in je oborožen opravljal upravne in strokovne naloge s področja upravnih notranjih zadev, če je bil dejansko prisoten na delu in je opravljal naloge v povečanem obsegu;
- oseba, ki je bila na območju in v času oboroženih spopadov po odredbi policije vključena v opravljanje njenih nalog, ki so se nanašale na postavljanje in varovanje barikad in drugih ovir;
- oseba, ki je po odredbi republiškega sekretarja za notranje zadeve opravljala naloge tajne hrambe oborožitve, streliva, minsko-eksplozivnih sredstev, opreme ali dokumentacije policije, tajne namestitve policijskih enot ter oseba, ki je bila v času oboroženih spopadov po odredbi republiškega sekretarja za notranje zadeve vključena v izvajanje oskrbe policijskih enot na terenu;
- pripadnik oskrbne enote republiške koordinacijske skupine;
- pripadnik službe za opazovanje in obveščanje, ki je opravljal obrambne naloge v vizualni opazovalnici;
- član republiškega, mestnega in občinskega štaba za civilno zaščito, član njihovih specializiranih enot pa ob pogoju, da je opravljal obrambne oziroma zaščitno-reševalne naloge v času oboroženih spopadov;
- voznik ali zdravstveni delavec v reševalnih vozilih nujne medicinske pomoči ali kot član operativnega sestava gasilske organizacije, ki je opravljal naloge zaščite in reševanja neposredno med oboroženimi spopadi;
- obveznik delovne dolžnosti v podjetjih za distribucijo električne energije, v železniškem gospodarstvu, v PTT podjetjih, v cestnih podjetjih, v podjetju za upravljanje in vzdrževanje avtocest, Aerodromu Ljubljana in RTV Slovenija, oddajniki in zveze, ki je dejansko izvajal naloge po odločitvah republiške koordinacijske skupine in koordinacijskih podskupin skladno s smernicami Predsedstva Republike Slovenije o ukrepih za pripravljenost;
- predstojnik zbirnega centra ali delavec zbirnega centra, ki je po odredbi predstojnika opravljal naloge varovanja zbirnega centra, varovanja ali nadzora vojnih ujetnikov v zbirnem centru;
- delavec carinske službe, ki je izvajal operativne naloge po odločitvah in navodilih republiške koordinacijske skupine;
- oseba, ki je kot predstavnik Izvršnega Sveta Skupščine Republike Slovenije vzdrževala stike z Mednarodno nadzorno komisijo v času izpolnjevanja njenega mandata v Republiki Sloveniji na podlagi Brionske deklaracije, in oseba, ki je pomagala pri vzdrževanju stikov Mednarodne nadzorne komisije z državnimi organi Republike Slovenije.

Vojni veteran je tudi:

- član Predsedstva Republike Slovenije in član republiške koordinacijske skupine in podskupine, ki je to dolžnost opravljal v času vojaške agresije na Republiko Slovenijo od 26. 6. do 18. 7. 1991;
- oseba, ki je v obdobju od 17. 5. 1990 do 25. 6. 1991 opravljala dolžnosti organizatorja manevrske strukture narodne zaščite, ter oseba, ki je po odločitvi organizatorja manevrske strukture narodne zaščite v tem obdobju opravljala naloge narodne zaščite, med katere je

nitvah zakona je moč ugotoviti, da so se kriteriji spreminjali tako, da je šlo za širjenje seznama oseb, ki imajo pravico do statusa vojnega veterana, in ne za krčenje seznama, kar je tudi vzrok za precej obsežen seznam²⁴.

Zakon določa tudi pravne osnove za delovanje veteranskih društev. »Društvu ali zvezi vojnih veteranov lahko ministrstvo, pristojno za vojne veterane, podeli status društva, ki deluje v javnem interesu za obdobje petih let. Ministrstvo podeli status društva, ki deluje v javnem interesu na podlagi temeljnega akta in programa društva, ki zagotavlja dejavnost javnega pomena, zlasti na področju socialno-zdravstvenega skrbstva za članstvo, ohranjanje zgodovinskega izročila, skrbi za ohranjanje vojnih grobišč, mednarodne dejavnosti ter na podlagi širše družbene aktivnosti in porabe sredstev društva v določenem obdobju, iz katerih je razvidno, da delovanje društva presega interese njegovega članstva.«²⁵

Za zagotavljanje statusnih pravic vojnih veteranov je v Republiki Sloveniji zadolženo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve – Direktorat za vojne invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja.²⁶

Temeljna aktivnost direktorata je sistemsko urejanje področja in revizija odločb organov prve stopnje (pristojnih upravnih enot), s katerimi so bili zahtevki strank rešeni pozitivno, in reševanje pritožb zoper odločbe prvostopnih organov. Med naloge tega področja sodi tudi sklepanje pogodb z naravnimi zdravilišči, kar omogoča realizacijo pravice do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja, sodelovanje in pomoč društvom, ki jim je ministrstvo podelilo status društva v javnem interesu, ter priprava zakonov in drugih predpisov s področja dela sektorja.²⁷ Ministrstvo prav tako skrbi za urejanje in redno vzdrževanje vojaških grobišč ter vzdrževanje vojaških pokopališč.

Zakon o vojnih veteranih določa, razen tega kdo je upravičen do statusa vojnega veterana, tudi, katere so tiste pravice, ki pripadajo vojnim veteranom. V 5. členu določa zakon, da so to: veteranski dodatek, dodatek za pomoč in postrežbo, letni prejemek, zdravstveno varstvo, zdraviliško in klimatsko zdravljenje, brezplačna vožnja, pogrebna in priznanje pokojninske dobe. Do vseh naštetih pravic niso upravičeni

štetaj tajno zbiranje, varovanje in hrambo orožja, streliva in vojaškega materiala oziroma vojaških ali obrambnih dokumentov v zasebnih oziroma neuradnih prostorih in lokacijah ter izvajanje obveščevalne in protiobveščevalne dejavnosti;

- delavec organov za notranje zadeve, ki je ob osamosvojitvi Republike Slovenije v času od 26. 6. 1991 do 18. 7. 1991 kot pripadnik policijskih enot opravljal naloge, povezane z borbenimi dejstvi in delovanjem zvez policije, kriminalistične službe in varnostno-obveščevalne službe;
- pripadnik bivše Jugoslovanske ljudske armade, ki je po nalogu pristojnih organov Republike Slovenije od 17. 5. 1990 do 18. 7. 1991 izvajal vojaške, obveščevalne in protiobveščevalne naloge v korist Republike Slovenije;
- pripadnik narodno revolucionarne organizacije – TIGR v obdobju od septembra 1927 do 13. 5. 1941.

²⁴ Gl. op. 22

²⁵ Zakon o vojnih veteranih.

²⁶ Dostopno na: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/.

²⁷ Prav tam.

vsi vojni veterani v enaki meri, ampak so do določenih pravic upravičene samo določene kategorije vojnih veteranov.

»Veteranski imperativ«

Vlogo in položaj veteranov in veteranskih organizacij v sodobnih družbah je mogoče opazovati tudi skozi prizmo funkcionalnega in socialnega imperativa oboroženih sil, kar pa je v tesni povezavi z legitimnostjo oboroženih sil. Gow²⁸ legitimnost vojaštva označi kot »kakovost odnosov oboroženih sil s svojim družbenopolitičnim okoljem« in govori o dveh tipih legitimnosti²⁹: funkcionalni³⁰ in sociopolitični³¹. Gow³² meni, da je mogoče, da socialnopolitični imperativ »trči« s funkcionalnim, in da je eden izmed vidikov legitimnosti oboroženih sil prav v uravnovešenju funkcionalnih in socialnopolitičnih zahtev. »Oborožene sile morajo biti sposobne opravljati svojo temeljno nalogo, pri tem pa se ne smejo odtujiti od svoje matične družbe.«³³.

Po Huntigtonu³⁴ se odnos med civilnim okoljem in vojaško organizacijo oblikuje na osnovi dveh imperativov: funkcionalnega in socialnega. Funkcionalni imperativ izhaja iz nalog, za katere se pričakuje, da jih bo vojska izpolnila, zlasti v nevarnostih, ki ogrožajo varnost države. Socialni imperativ pa je sestavljen iz drugih, ki se postavljajo oboroženim silam kot rezultat ideologij, vrednot in kulturnih norm³⁵. Podobno vzporednico je mogoče povleči s statusom in vlogo veteranov in veteranskih organizacij. Funkcionalni imperativ je povezan s samimi veterani in njihovim položajem v družbi, socialni pa je tisti, ki narekuje prisotnost veteranskih organizacij v civilni družbi. Oba sta med seboj povezana in se dopolnjujeta, nista vedno uravnovešena. Odsotnost enega pa ima lahko posledice v drugem.

Ravnotežje med obema imperativoma daje nacionalno-varnostnemu sistemu možnost legitimiranja na načine, ki jih priznava prevladujoča politična kultura posamezne družbe. Imperativ pomeni, da civilna družba ali politična skupnost postavljata vojski neke zahteve in pričakovanja, da bo vojska ravnala skladno z zakoni in institucijami političnega sistema, ki nadzorujejo uresničevanje svojih pričakovanj. Civilna družba tako postavlja vojski posebne moralne norme in pričakovanja, ki jih mora upoštevati vsaj znotraj izobraževalnega sistema in znotraj sistema napredovanja.

²⁸ James Gow: *Legitimacy and the Military: the Yugoslav Crisis*. London 1992, str. 27.

²⁹ Prav tam, str. 27–28.

³⁰ Funkcionalna legitimnost se nanaša na učinkovito izpolnjevanje funkcionalnega imperativa oz. temeljne naloge oboroženih sil, ki je obramba pred zunanjim fizičnim ogrožanjem. Njihova legitimnost bi bila močno okrnjena, če ne bi bile oborožene sile uspešne pri opravljanju te temeljne naloge. Gow ugotavlja, da lahko vojska svoj funkcionalni imperativ izpolnjuje na dva načina: 1) latentno oz. prikrito, brez aktivne uporabe sile, in 2) kar je tudi bolj očitno, v odkritem spopadu proti drugi vojaški sili.

³¹ Sociopolitična legitimnost se nanaša na učinkovito izpolnjevanje socialnega in političnega imperativa, ki ga avtor opredeljuje kot skupek nefunkcionalnih zahtev do vojaštva s strani matične družbe.

³² Prav tam.

³³ Prav tam, str. 28.

³⁴ Samuel P. Huntigton: *Soldier and a State*. Cambridge 1957.

³⁵ Prav tam, str. 2–3.

»Končni cilj v vseh civilno-vojaških odnosih je uravnoteženje vrednot in prepričanj ter doseganje soglasja glede najustreznejše vloge oboroženih sil v družbi«³⁶. Problem nastane, kadar vrednote, ki prevladujejo v določeni skupini (npr. med veterani), postanejo bistveno drugačne od vrednot, ki prevladujejo v civilni družbi.

Veterani in vojaška identiteta

Veterani in veteranske organizacije lahko v določeni družbi delujejo tudi kot graditelji vojaške identitete in posledično s tem tudi kot graditelji nacionalne identitete. Vsaka vojaška identiteta je zgrajena na nacionalni identiteti. Na teh izhodiščih pojmuje vlogo vojakov in častnikov tudi Južnič³⁷, po njegovem mnenju se morajo popolnoma identificirati z državo, katero naj bi poklicno branili in skrbeli za njene interese. To pomeni, da je vojaška služba najbolj izrazita državna služba in na njeno identiteto ključno vpliva nacionalna identiteta. Pri tem pa velja opozoriti še nekaj: element določevanja nacionalne identitete je identifikacija s prostorom, ki jo moramo razumeti kot teritorialno identiteto. V navezavi z vojsko je to bistveno, saj je temeljna naloga slehernih oboroženih sil obramba teritorija poselitve nekega naroda, kar je v bistvu domovina. Še več, teritorialna identiteta je osnova za določitev t. i. nacionalnega karakterja, ki je lasten določeni družbeni skupnosti na določenem ozemlju. Kljub temu pa se s tem dejstvom tudi jasno vzpostavi most med nacionalno identiteto, torej identiteto nacije (lahko tudi naroda), in vojaškim sistemom, ter se preslika na polje civilno-vojaških odnosov. Ugotovimo lahko, da je vojaška identiteta, ne glede na lastno specifičnost, neločljivi del nacionalne identitete ter da med njima obstoji prenos dejavnikov vpliva, ki gradijo tako eno kot drugo. Vojska konec koncev ni otok v družbi, temveč del slednje, del naroda in definitivno del nacije. Razvoj nacionalne identitete zato pomeni neposreden vpliv na vojaško identiteto, kjer pa o neposredni in popolni preslikavi elementov ni mogoče govoriti, saj velja za vojaške sisteme tradicionalna zadržanost in rezistenca pred prehitrim prenosom t. i. civilnih elementov nacionalne identitete. Veterani kot nekdanji vojaški uslužbenci pa so ključni nosilci in graditelji te vojaške identitete in pomemben člen med civilnim in vojaškim okoljem.

Veterani v slovenski družbi

Najbolj opazen trend na področju veteranskega vprašanja v zadnjih letih je vsekakor povečanje števila posameznikov – upravičencev do veteranskega statusa. Pri tem se pojavijo tudi vprašanja o primernosti takšne zakonske opredelitve, ki določa upravičence do statusa vojnega veterana. Še največ dvomov se izraža glede zakonske spremembe iz aprila 2006³⁸. Ali je resnično primerno dodeliti status vojnega vete-

³⁶ Martin Edmonds: *Armed Services and Society*. Leicester 1988, str. 132.

³⁷ Južnič, *Identiteta*, str. 306.

³⁸ Gl. poglavje o pravni osnovi.

rana osebam, ki se v vojni niso borile z orožjem? Ali ni to v nasprotju s temeljno definicijo veterana?

Zgodovinarji in veteranska združenja se strinjajo, da je bilo v oboroženih enotah teritorialne obrambe leta 1991 približno 35 tisoč ljudi, med policisti pa okoli deset tisoč. Oboroženi so bili še pripadniki narodne zaščite, ki v bojih niso bili udeleženi, ampak so po krajevnih skupnostih varovali vodne vire ali telefonske povezave. Med veterani pa je danes več kot deset tisoč ljudi, ki niso nosili orožja. Med njimi so denimo delavci na železnicah na delovni obveznosti in pripadniki civilne zaščite. Zanimiva je ugotovitev, da se število veteranov še dvajset let po koncu osamosvojitvene vojne še vedno vztrajno povečuje in se je v zadnjih desetih letih podvojilo. Leta 1999 jih je bilo 8.626, danes že 60.961³⁹. Po mnenju generalnega sekretarja Zveze policijskih veteranskih društev Sever Antona Povzeka je vzrok za to tudi v tem, da se večina začne ukvarjati s tem, ali so upravičeni do statusa vojnega veterana, ko dopolnijo petdeseto leto starosti⁴⁰. Status veterana je potem takem mogoče razumeti tudi kot način reševanja socialnega vprašanja. Številčno povečevanje oseb, ki jim je bil priznan status vojnih veteranov, je razvidno iz spodnje tabele:

Kategorije veteranov vojne za Slovenijo

leto	TO	Policija	Osebe, ki so skrivale orožje	Člani Civilne zaščite	Obvezniki delovne dolžnosti
2007	32.860	7 313	37	397	120
2009	35.566	7 732	121	870	1 964
2011	37.921	8 098	176	901	3 296
2013	39.053	8 263	191	930	3 990

Vir: Zurnal24.si (Veterani kot gobe po dežju)

V slovenskem prostoru se je v zadnjem času pojavilo nekaj dogodkov ob katerih so se veteranske organizacije čutile dolžne, da izrazijo svoja stališča.

V januarju 2014 sta Zveza veteranov vojne za Slovenijo (ZVVS) in Zveza policijskih veteranskih društev Sever (Sever) izrazili protest zaradi izjave veleposlanika ZDA Josepha Mussomelija za televizijo POP TV, da je bilo Sloveniji »ob osamosvojitvi prelahko, saj da je umrlo le deset ljudi; šele če ljudje skupaj krvavijo, imajo potem več občutka za narodno identiteto. Tega pa da je v času krize premalo in da bo treba ta nesoglasja preseči – tudi v politiki«⁴¹. Veterani vojne za Slovenijo so na to odgovorili z izjavo za javnost⁴².

³⁹ Dostopno na: Veterani kot gobe po dežju – zurnal24, <http://www.zurnal24.si/veterani-kot-gobe-po-dezju-clanek-207755>.

⁴⁰ Prav tam.

⁴¹ Mussomeli na zagovor na MZZ. Dostopno na: Politika | Delo, <http://www.delo.si/novice/politika/mussomeli-na-zagovor-na-mzz.html>, 11. 2. 2014.

⁴² Mussomeli razjezil veterane. Dostopno na: Žurnal 24, <http://www.zurnal24.si/mussomeli-razjezil-veterane-clanek-219884>. »Veterani vojne '91 ne dovolimo, da žrtve in vojno za Slovenijo žali kdor-

Vlogo veteranov in delovanje različnih veteranskih organizacij v Sloveniji je mogoče analizirati tudi s programskega vidika. V programih in statutih posameznih organizacij je mogoče prepoznati njihovo temeljno poslanstvo, kot ga one same opredeljujejo, in temeljne vrednote, ki jih zagovarjajo. Mogoče je zaslediti programske podobnosti pri dveh veteranskih organizacijah, ZVVS in ZVSO. V programskih ciljnih obeh je zapisano, da je njuno temeljno poslanstvo krepitev domoljubja⁴³ oz. ohranjanje vrednot slovenske osamosvojitve, krepitev domoljubja in narodne zavesti ter ohranjanje pristnega zgodovinskega spomina na dogodke iz obdobja osamosvojitve⁴⁴. Razlika je v članstvu, kajti ZVSO je utemeljena na širšem pristopu, saj dovoli članstvo vsem, ki za to izkažejo interes, pod pogojem, da sprejemajo Programska izhodišča ZVSO⁴⁵. Na osnovi tega lahko ugotovimo, da ZVSO ni veteranska organizacija, saj ni združenje veteranov, tj. oseb, ki jim po zakonu pripada status veteranov.

Na osnovi analize delovanja različnih veteranskih organizacij v Sloveniji, predvsem pa njihovih medsebojnih odnosov, je mogoče identificirati precejšnjo neenotnost. Spore med njimi je mogoče razumeti tudi kot odmik od temeljnih vrednot, ki naj bi jih predstavljale veteranske organizacije. V javnosti se ustvarja občutek, kot da veteranske organizacije ne zagovarjajo istih načel in vrednot, kot da njihovi veterani niso sodelovali v isti vojni. Pri nekaterih je mogoče zaslediti celo nestrinjanje glede pomembnosti določenih datumov in dogodkov. Dejstvo, da je v slovenskem prostoru tudi prisotna dilema glede tega, pod pristojnostjo katerega ministrstva, Ministrstva za obrambo ali Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, sodijo veterani, prav tako ne prispeva h krepitvi enotnosti, ampak bolj k razdor. Obstoječe veteranske organizacije medsebojno tekmujejo za finančna sredstva ter pri tem izkoriščajo tudi nejasna pravila. Pojavljajo se očitki, da se sredstva podeljujejo po načelu strankarske pripadnosti. Veteransko vprašanje se je v preteklosti prevečkrat politiziralo. Polarizacija veteranskih organizacij po politični liniji je zelo jasna. V javnosti prevladuje podoba, da se veteranske organizacije večinoma ukvarjajo z vprašanji socialnega statusa veteranov, kot da jih zanimajo samo pravice, ki jim po zakonu pripadajo.

Sklep

Veterani obstajajo in so dejstvo v vseh državah, ki so v svoji zgodovini sodelovale v oboroženih spopadih. Zato se države morajo ukvarjati z veteranskim vprašanjem. In vsaka razprava o smiselnosti obstoja veteranov ter njihovi vlogi v družbi bi morala biti nesmiselna in nepotrebna. Pa vendar je resničnost drugačna. Pod vplivom različ-

koli, še posebej ne tisti, ki mu naša država nudi vse gostoljubje in je ob tem še njegova gostiteljica. Zato pričakujemo vsaj njegovo jasno opravičilo vsem žrtvam vojne za Slovenijo ter njihovim svojcem in vsem udeležencem te kratke, vendar za nas uspešne obrambe pred jugoslovanskim agresorjem.«

⁴³ ZVVS cilji. Dostopno na: [ZVVS.si - Zveza veteranov vojne za Slovenijo, http://www.zvvs.si/?stran=cilji.html](http://www.zvvs.si/?stran=cilji.html), 19. 5. 2014.

⁴⁴ Statut Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve. Dostopno na: http://www.vso.si/images/statut/VSO%20-%20Statut_2013-11-08.pdf, 19. 5. 2014.

⁴⁵ Prav tam.

nih, tako zunanjih kot notranjih, dejavnikov se spreminjata tudi sam pomen in vloga veteranov. Mogoče je zaznati veliko razliko v razumevanju pomembnosti poslanstva veteranov, kar je deloma mogoče pojasniti tudi z razliko v politični kulturi v različnih državah.

Kot drugi dejavnik, ki je pomembno vplival na spremembo dojetja veteranov in veteranskih organizacij, je mogoče določiti profesionalizacijo oboroženih sil. S profesionalizacijo oboroženih sil so bila vprašanja nacionalne obrambe in vojske potisnjena na obrobje. Obrambni sektor se vedno bolj oddaljuje od civilne družbe, s tem se tudi povečuje razkorak med veterani in civilno družbo. Status veterana je tesno povezan z bojnim delovanjem, pri tem pa se pod vplivom sprememb v širšem mednarodnem okolju spreminja koncept (nacionalne) obrambe in postavlja se vprašanje, kje se danes branijo meje domovine. Ali lahko veterani, ki so sodelovali v oboroženih spopadih, ki so potekali tisoče kilometrov stran od nacionalnega ozemlja, prav tako (v očeh javnosti) legitimno uživajo vse pravice kot tisti, ki so dejansko branili nacionalno ozemlje? S pojavom profesionalizacije in z odpravo naborništvaja se v javnosti izoblikuje podoba poklicnega vojaka kot nekoga, ki je za svoje delo plačan, ter potemtakem ne potrebuje tudi dodatnih privilegijev in zaslug, ker je samo opravljal svoje delo.

Veterani so bili nekoč v preteklosti posamezniki, ki so bili za lastno domovino pripravljeni žrtvovati lastna življenja. Tudi zaradi tega jim morajo pripadati določene pravice. Tudi zaradi tega si zaslužijo spoštovanje s strani civilne družbe in tudi s strani političnih elit. Brez veteranov določenih bitk ne bi izbojevali, in določenih vojn ne bi zmagali. Veterani so nujen steber zgodovinskega spomina ter pomnik težkih dogodkov. Lahko delujejo tudi kot pomemben vezni člen med civilno družbo in obrambnim sistemom ter na ta način pomembno prispevajo h krepitvi civilno-vojaških odnosov in h krepitvi legitimnosti oboroženih sil.

Vladimir Prebilič, Jelena Juvan

THE ROLE AND IMPORTANCE OF VETERAN ORGANISATIONS IN MODERN SOCIETIES

S U M M A R Y

Veterans exist and they are a fact in all the states which have, in their history, taken part in armed conflicts. Thus these states have to deal with the issue of veterans. Any discussions about the reasonability of the existence of veterans and their role in the society should be senseless and useless. However, in reality this is not so. Under the influence of many factors, external as well as internal, the very meaning and role of veterans are changing. A significant difference in the understanding of the importance of the veterans' mission is notable, which can partly also be explained with a difference in the political culture of various states.

The professionalisation of the armed forces was another factor that had a significant influence on the changes in the perception of the veterans and veteran organisations. With the professionalisation of the armed forces the questions of the national defence and army were pushed aside. The defence sector keeps moving away from the civil society, and thus the gap between the veterans and civil society keeps getting larger. The status of veterans is closely connected to the military operations, and under the influ-

ence of changes in the wider international environment the concept of (national) defence is changing. A question arises where the borders of our homeland are defended today. Can the veterans, who have taken part in armed conflicts thousands of kilometres from the national territory, legitimately enjoy all the rights and in the same way (in the eyes of the public) as those who have in fact defended the national territory? With the onset of professionalisation and the abolishment of conscription, an image of a professional soldier is formed in the public – an image of professional soldiers as people who are paid for their job, therefore they do not need additional privileges and merits, as they have only done their job.

In the past veterans used to be individuals willing to sacrifice their own lives for their homeland. Also for this reason they had to have certain rights, and therefore they deserved the respect of the civil society as well as the political elites. Without veterans certain battles and wars would not be won. Veterans are an essential pillar of the historical memory and a reminder of difficult events. They can also function as an important link between the civil society and defence system, and in this way they may make an important contribution to the strengthening of the relationship between the civil and the military sphere as well as to the legitimacy of the armed forces.